

kusttellingen

NIEUWSBRIEF 2, TELLING OCTOBER 1989

Jan van 't Hoff

Vanaf 1976 zijn in de maand oktober aan de Noordkust 4 volledige hoogwater-tellingen uitgevoerd. Deze tellingen dateren uit 1976, 1979, 1984 en 1989 (bron: mededelingen Wadvogelwerkgroep Groningen). Het ontbreken van tellingen uit de tussenliggende jaren maakt het onmogelijk soorttrends te berekenen, zoals voor de mei- en januari-tellingen. We kunnen uiteraard wel naar de verschillen tussen de jaren kijken. Om de resultaten van deze oktober-telling in een bredere context te kunnen plaatsen, is niet alleen gekeken naar de verschillen tussen de jaren, maar ook naar de verschillen tussen de Noordkust en de Dollard, naar de betekenis van de maand oktober in de doortrekcyclus en naar de waarde van de Noordkust voor vogels aan de hand van de 1%-normoverschrijding.

Hoewel het niet zo eenvoudig is om een paar woorden te zeggen wat nu de meest opvallende soorten in deze telling zijn, springt toch een aantal zaken in het oog:

- De grote aantallen scholeksters, bonte strandlopers en wulpen.
- Het vrijwel ontbreken van de grauwe gans.

- De betekenis van de Noordkust in oktober voor kluut, scholekster, wulp, bergeend, zilverplevier en rotgans.
- De hoge aantallen in 1989 van rotgans en kokmeeuw ten opzichte van de voorgaande oktobertellingen.

Soorten die in het najaar aan de Noordkust hun piek in oktober bereiken zijn:

Scholekster
Bonte strandloper
Kluut
Wulp (van augustus t/m oktober)
Wilde eend (van oktober t/m december)
Wintertaling
Kemphaan
Grauwe gans.

Verschillen tussen de oktobermaanden in 1976, 1979, 1984 en 1989

- Hoge aantallen in 1989 van rotgans en kokmeeuw ten opzichte van de voorgaande oktobertellingen.
In 1989 zijn de aantallen rotganzen het vijfvoudige van het aantal in oktober 1976 (fig. 1). Deze populatietoename is na 1972, met het stopzetten van de rotganzenjacht in Denemarken, ingezet.
Ook in het voorjaar is langs de Noordkust een sterke toename waargenomen (zie Nieuwsbrief no 1). In mei 1989 bedroeg het aantal rotganzen

De top-10 van oktober 1989

Verspreiding		
1. Scholekster	31111	Emmapolder
2. Bonte strandloper	23402	Emma- en Linthorst-Homanpolder
3. Wulp	16359	Emmapolder
4. Bergeend	8099	Emma-, Lauwer- en Linthorst-Homanpolder
5. Kokmeeuw	>7990 *	Emma- en Lauwerpolder
6. Zilvermeeuw	5922	Noord- en Linthorst-Homanpolder
7. Wilde eend	3487	Noord- en Emmapolder
8. Stormmeeuw	>2295 *	Emma- en Lauwerpolder
9. Kluut	3131	Lauwer- en Negenboerenpolder
10. Zilverplevier	2554	West-/Juliana- en Negenboerenpolder

* (3434 kok- en stormmeeuw)

Soorten die in oktober 1989 de 1%-norm overschrijden

	Norm	Overschrijding in oktober 1989
1. Kluut	650	4.8
2. Scholekster	7100	4.4
3. Wulp	4200	3.9
4. Bergeend	2500	3.2
5. Zilverplevier	1500	1.7
6. Rotgans	2000	1.1

Van deze soorten werd in het voorjaar (mei) de 1%-norm overschreden door kluut en rotgans (zie nieuwsbrief no 1). In mei 1989 had de rotgans de hoogste normoverschrijding.

fig. 1. Aantal rotganzen in oktober

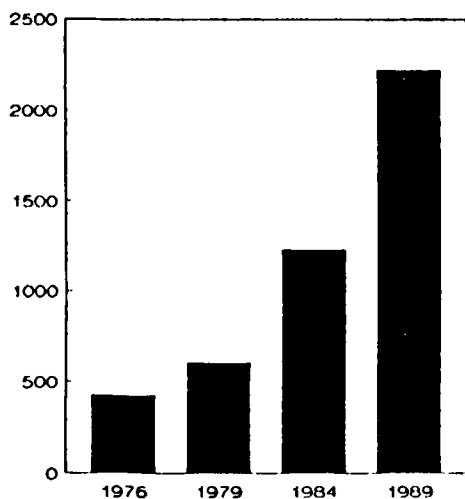
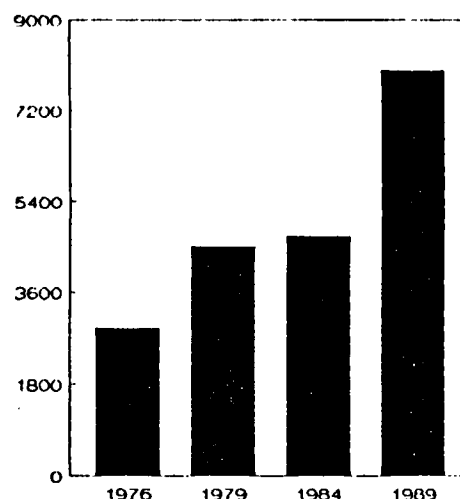

fig. 2. Aantal kokmeeuwen in oktober

het achtvoudige (11690) van dat in mei 1978. In het voorjaar zijn de aantallen aan de Noordkust dus ruim vijf keer hoger dan in het najaar. In het voorjaar zijn de rotganzen ook meer verspreid over de kwelders. Grote groepen zijn dan waar te nemen van de Westpolder tot de Noordpolder. In het najaar zijn de rotganzen meer geconcentreerd in de Noordpolder en West-/Julianapolder. (Zie ook Smit & Wolff, 1981.)

Een opvallend verschijnsel blijft het nagenoeg ontbreken van de rotgans aan de Dollard.

Figuur 2 laat een duidelijke toename zien van de aantallen kokmeeuwen over de vier getelde oktobermaanden tussen 1976 en 1989. Dat deze toename ook in de tussenliggende jaren na 1987 heeft plaatsgevonden, lijkt niet erg aannemelijk. Bij de kokmeeuw was namelijk in de maand mei van 1982 tot en met 1987 sprake van een significante toename. Na 1987 is in de meimaanden een afname waargenomen (mededeling Wadvogelwerkgroep Groningen). In mei 1989 lagen de aantallen kokmeeuwen echter nog wel boven het niveau van 1984. Als de aantalsontwikkelingen van de kokmeeuw in het najaar gelijke tred houden met die in het voorjaar, dan moet ook een afname in de oktoberaantallen na 1987 niet worden uitgesloten. Desondanks zijn de aantallen kokmeeuwen in oktober nog altijd hoger dan in 1984 (overeenkomstig de mei-tellingen).

- Schommelende aantallen met een piek in oktober 1989 bij:

Oktober.....	1976	1979	1984	1989
- Bergeend	4140	2674	6302	8099
- Wulp	11064	11807	8457	16359
- Zwarte ruiter	33	43	18	144

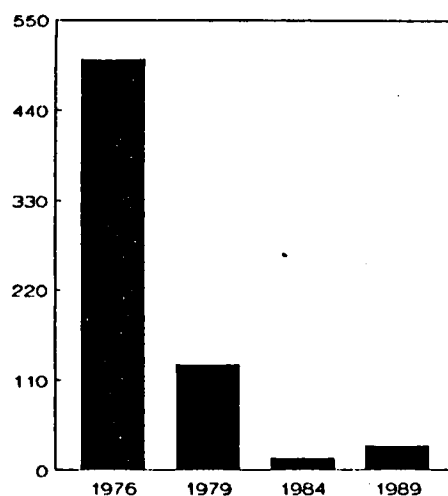
- Lagere aantallen na oktober 1976 bij de bontbekplevier (zie fig. 3)

Het lijkt aannemelijk dat in oktober 1976 nog een staartje van de grote

najaarstrek is geteld die in september plaatsvindt. In oktober zijn de aantallen bontbekken aan de Groninger kust en in de hele Waddenzee (Smit & Wolff, 1981) vele malen lager dan in september.

In het voorjaar (mei) is de trend bij de doortrekkende bontbekplevieren tussen 1976 en 1989 stabiel te noemen met slechts twee enorme uitschieters in 1985 en 1987 (mededeling Wadvogelwerkgroep Groningen).

fig. 3. Aantal bontbekplevieren in oktober

- Grote aantalsfluctuaties bij de bonte strandloper

Oktober.....	1976	1979	1984	1989
- Bonte strandloper	30315	7363	7993	23402

Verschillen in oktobermaanden tussen Noordkust en Dollard

- Vrijwel ontbrekend aan de Noordkust: grauwe gans.

In oktober 1989 zijn 8000 grauwe ganzen in de Dollard waargenomen (Dollard-rapport no 216). Vanaf 1975 nemen de aantallen toe, waarbij de jaarmaxima de laatste jaren variëren van 4000 tot 8000 vogels (Voslamber, 1989). In de provincie Groningen is deze toename ook in de Lauwersmeer waargenomen (Beemster & Van Eerden, 1987). Een verklaring voor het niet voorkomen van grauwe ganzen langs de Noordkust is mogelijk het ontbreken van zoet water om te drinken. Bij de Dollard foerageren de grauwe ganzen in oktober met name op stoppelvelden met valgraan en op bietenresten (Voslamber, 1989). Deze voedselbronnen zijn in het najaar ook in de akkerbouwgebieden van Noord-Groningen ruimschoots voorhanden. Dus daar kan de afwezigheid van de grauwe gans niet aan worden toegeschreven!

- Vrijwel ontbrekend aan de Dollard (in volgorde van talrijkheid):

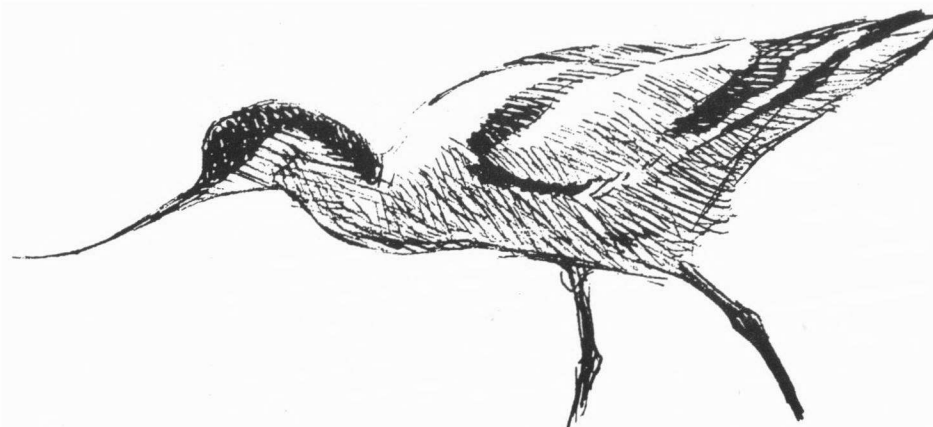
1. Scholekster
(no 1 aan de Noordkust!)
2. Zilvermeeuw
3. Rotgans
4. Steenloper
5. Kleine mantelmeeuw.

- Aan de Noordkust talrijker dan aan de Dollard; dit op grond van de absolute aantallen (in volgorde van talrijkheid):

aantallen in oktober 1989

1. Bonte strandloper	zie top-10
2. Wulp	id.
3. Bergeend	id.
4. Kokmeeuw	id.
5. Stormmeeuw	id.
6. Zilverplevier	id.
7. Tureluur	1484
8. Pijlstaart	570
9. Kanoetstrandloper	75

Van deze soorten liggen de aantallen aan de Noordkust minimaal twee keer hoger dan aan de Dollard.
(Bron: Dollard-rapport no 216).

- Soorten die aan de Dollard talrijker zijn dan aan de Noordkust:

aantallen in oktober 1989
(Dollard-rapport no 216)

1. Smient	11810
2. Wintertaling	8301
3. Kluut	3710
4. Kievit	1931
5. Goudplevier	1645
6. Kemphaan	845
7. Watersnip	97
8. Mantelmeeuw *	81
9. Buizerd	13

* Waarschijnlijk gaat het hier om de grote mantelmeeuw, aangezien de kleine mantelmeeuw in de Dollard vrijwel uitsluitend in september wordt waargenomen.

Leuke waarnemingen in oktober 1989 aan de Noordkust

- 1 grote zilverreiger
- 8-11 blauwe kiekendieven (ook slaaptrekwaarnemingen)
- 30 kleine strandlopers.

En dan nog dit:

- IJsgorzen komen langs de kust uitsluitend in oktober en november voor. Hoewel ze merendeels wel aan de Noordkust worden gezien, zijn ze bij de laatste oktober-telling niet opgemerkt.
- Voor degenen die vergeefs hebben uitgekeken naar rosse grutto's: deze soort is een talrijke doortrekker in het voorjaar en in de zomermaanden, maar komt na september nagenoeg niet meer voor langs de Noordkust en Dollard.

Literatuur

Beemster, N. & M.R. van Eerden (1987): Vogeltellingen in het Lauwersmeer in de periode 1983-1986. RIJP-werkdocument 40 cbw, Lelystad.

Smit, C.J. & W.J. Wolff (1981): Birds of the Waddensea. Rotterdam.

Voslamber, B. (1989): Fourageergebieden van de Dollardganzen. PPD Groningen.

